

HALF 6

Column door Jörgen Tjon A Fong, 10 december 2013

Alle kunst is politiek.

Een pittige uitspraak waar misschien niet iedereen die hier zit in zich herkent.

Ik weet dat toen ik hier op school zat, vond dat niet alle kunst politiek hoeft te zijn.

Daarbij had ik de Marxistische esthetiek in gedachte, die we terug zien in het werk van Brecht* of het politiek theater van Proloog, of de Guernica van Picasso.

Niet elk schilderij hoeft een Guernica van Picasso te zijn.

Vond ik.

Toen...

Inmiddels is mijn mening wat bijgesteld.

Oke zo groots als Marx of Picasso hoeft het misschien niet,

Maar de maatschappij is in de afgelopen jaren dusdanig veranderd dat de taak van de kunsten meer dan ooit zou moeten zijn om te reflecteren wat er om je heen gebeurt.

Om te reageren op de veranderingen in een maatschappij waarbij het lijkt dat angst, xenofobie de boventoon gaan voeren.

Het dictaat van de mening van 'De Massa' lijkt in elk debat de boventoon te voeren.

Je mag van alles denken en vinden, maar het moment dat jouw mening afwijkt van de meerderheid moet je niet zeuren, je mond houden of als het je hier dan toch niet bevalt, moet je weg. Een enigszins verstikkend klimaat om in te leven, maar een dankbare voedingsbodem om kunst te maken lijkt mij.

Maar goed, elke kunstenaar heeft het recht te bepalen wat hij/ zij wil maken en het kan goed dat maatschappelijk engagement daar geen onderdeel van is.

Dan nog is kunst politiek.

Al was het maar door de positie die je als kunstenaar in neemt in de maatschappij.

En hoe er op dit moment door de maatschappij naar je gekeken wordt.

De afgelopen jaar heeft de legitimering van de kunsten een grote knauw gekregen.

De politieke bescherming die Cultuur decennialang genoot is niet meer vanzelfsprekend.

Op de verdediging door de politiek moeten we niet vertrouwen, dat is de afgelopen jaren wel gebleken.

Een korte 'side step' Harold Pinter had er in 2005 een interessante visie op de mores in de kunst en de mores in de politiek die ik jullie niet wil onthouden. Hij zei:

Politicians, on the evidence available to us, are interested not in truth but in power and in the maintenance of that power. To maintain that power it is essential that people remain in ignorance, that they live in ignorance of the truth, even the truth of their own lives. What surrounds us therefore is a vast tapestry of lies, upon which we feed.

(Harold Pinter, nobel lecture, 2005)

Maar goed, zolang er door politieke partijen geen stemmen te winnen zijn door een vurig pleidooi voor de kunsten, zijn we op onszelf aangewezen.

Want, ook al is de storm iets geluwd, nog steeds zijn we niet af van het stigma dat wat wij doen en het werk dat wij maken door veel mensen als een linkse hobby wordt gezien.

En in dat stigma schuilt ook iets goeds gek genoeg.

Het zou ons moeten dwingen om zelf stelling te nemen en te verwoorden waarom we doen wat we doen. Waarom dat voor ons een noodzaak is.

HALF 6

Het dwingt ons om verantwoording af te leggen bij het werk dat we maken en een discours te ontwikkelen waarom het nut van de kunst onomstotelijk wordt bewezen... of juist niet.

Ik moest daar opnieuw aan denken toen ik dit weekend in het NRC het opiniestuk las van Melle Daamen, directeur bij de Stadsschouwburg.

Hij bevraagt de cultuursystematiek in Nederland en vraagt zich, onder andere, af of er niet internationaal samengewerkt zou kunnen worden in de disciplines waar er in het buitenland meer expertise is en pleit voor meer vertraging en verdieping.

Hoewel ik veel kanttekeningen bij het stuk heb ben ik blij dat hij de knuppel in het hoederhok heeft gegooid.

Zijn observatie is dat wij als kunstsector zelf te weinig agendabepalend zijn. Dat het ontwikkelen van het cultuurbeleid voornamelijk buiten de kunstenaars om gaat.

En helaas moet ik hem daar gelijk in geven.

Wij kunnen niet over ons laten bepalen, we moeten zelf meepraten.

Toen ik als bestuurslid van de Amsterdamse Kunstraad medeverantwoordelijk was voor een paar bijeenkomsten waarbij belangrijke kunstenaars en artistiek leiders in Amsterdam hun mening werd gevraagd wat de nieuwe speerpunten van de wethouder zou moeten zijn in het nieuwe kunstenplan, werd gezegd: 'Laat de wethouder de uitgangspunten maar formuleren, wij schrijven er wel een plan omheen.'

Helaas was dit geen uitzondering.

Melle was gisteravond te gast bij Pauw en Witteman om zijn artikel toe te lichten.

En, wat tekenend is voor deze tijd is, in plaats van een discussiestuk om het te hebben om hoe wij als maatschappij kijken naar kunst werd het artikel als aanleiding gebruikt om een nieuwe bezuiniging te legitimeren.

De knuppel in het hoederhok werd een stok om de sector mee te slaan.

Als we ambtenaren en beleidsmaker hun gang laten gaan, wordt er beleid ontwikkeld zonder de stem van de kunstenaar te horen en moeten we passief het beleid uitvoeren dat achter een bureau is bedacht.

Dat mogen we niet laten gebeuren.

De centrale vraag, toen ik gevraagd werd om een column voor vanavond te schrijven was: Where do we go from here?

Als collega zou ik jullie het volgende mee willen geven:

Maak met de grootste passie jouw werk.

Zorg dat jouw werk de hoogste kwaliteit heeft waar niemand omheen kan.

Maar draag ook zorg voor jouw werkomgeving.

Ga naar debatten, laat je stem horen. Neem zitting in besturen en laat een ander geluid klinken.

En zorg dat er niet over je beslist wordt, maar dat jij degene bent die mede de beslissingen neemt.

Ik kijk uit naar de knuppels die jullie in het hoederhok zullen gooien.

*Marxist aesthetics

Marxisten zijn van mening dat de economische en sociale omstandigheden elk aspect van het leven van een individu beïnvloeden, van religieuze overtuigingen en rechtssystemen tot culturele kaders. De rol van kunst is niet alleen om zulke omstandigheden naar waarheid uit te beelden, maar ook te trachten ze te verbeteren.